

S648

K 34/83.
Book I
P. 1-40 - 91*.

TEACHER. EZEKIEL RAMPOLA
BOLOMON MASABA
TRIBAL SCHOOL
Private Bag.
PIETERSBURG.

Book 1/2

648

Rec. 31/1/44.

E. Rampola

Data about uses of milk, marriage laws, folklore, music, and names from S. Marabas

PP. 1-91

Mafsi

K34/82

Ka sesotho se se afeilwe maxobe
 xo lebelelwa pitsana ya ka thokwana
 ya sesebo. Xantsi sesebo ke ntho
 ya mathudi yeo e sa ratxexo mo
 bathong. E no atisa xo balana le
 nama xoba mafsi. Byale ka xore
 nama ke taamane mo basothong
 ntho yohle e kxerela maping ao
 se dikxomo di ~~tsvetse~~ a ka
 humanana xantsi.

Byale tsa mafsi di eme byale.
 Le re se le^o thwasa la modimo basadi
 ba naine ba hlatwe dikxanelo ba
 lokisetse basimane xore se ba tsosa
 ka dinako ba xopole modimo wa bona
 wa se xama. Se le tutela dikxomo
 di sitse basimane ba bula lesakana
 la manamane xomme kwa kwa
 mosimane a re:- Kolohi! Kolohi, Kolohi
 la tswa e thamaxana e xopotse

648

K34/83

2

maphi a mmayo.

Kiomo yona xoba ke ye
khwinana, e sehlana xoba swana
o ka bona fela e phaya tse dingwe
e nyaha tsela ya xo xahlanetša
namane seferong.

xo fihla e dio ba xo e latswa
le xo eina botse xore namane e
kxone xo e tsep^o dinaha tša
dintlletere di^o sopile xodimo tše
e reng e letša thupi ya lekotla
la xo reba nasa.

Namane xe e thoma xo tšwa
lepilo, mošimane wa tsamelo ya
motula o setše a e tšene, xe a leditše
xo e bōfa maoto. e bile e eme "voet".

Ke^{wa} xona mo xo thomexang modiro
wa maphi. Mošimane xe a^o kxokile
diputsanyana xa^o nyahela. O bethwa
fela ka mmopo xore a se sa ohetša
xo tla lešaheng ka ditšhō.

ke thoma poledisano ya bona mo:
 Mhošo: "Sidiko o a telela mošimane
 ke wena e: "What didi for' o tla lesaheng
 ka dithšila? O bona nha ke ha xae
 fa. Nona rea betha xe mošimane a sa
 kwe mo. Txa metse ao a kamelwane
 ya Betlis o tloše dithšila tšeo; nwa
 wa re šišimiša."

Sidiko: "Koloki o a faladitše."

Mhošo: "Byale o re ke die eng. Sepela
 ka xabo leberya o re ba xo thšelele
 metse o hlape se."

Ke xe mošimane a di tšene
 a purutla. B khwinana e betha
 kamelo xa bedi e bile e dira letiša.
 xe kamelo e apara ntatlana ya
 lephilo mošimanyana o mongwe
 o a bitšwa xose a tlo le nwa.
 Ke mošimo wa mafai o tšwela
 pele. Mošimane o dis ena molomo
 o xeo ke diparana kamoka ka

648 |

K34/83

4

keamelong a be a xose maphi xosenene
le^a fetsa o tla humana lephilo e se
ke ditedu mo melomong. O a kitima
byale o nabe matla a xo thiba
dinamane ka xo tseba sa maabane.

ka a tsebe xobane o hlalpetse
maphi mosimane wa setlaela o kae.
se se a boelela keamelong xa a lemose
xose o a senya. O tla no humana
a ntse a re: nyefe nyefe morokwane
e xose^o mekaka ya mebofu; a thabetsse.

Byale a thabetsse ka diheapeng.
Mosimane o ema keorong a xolitsa
"Maphi". Ke xona basadi xobar
banenyana ba matswele a xo ema
va tlaxo lesaheng xo rualela diheapa
tsele ka xae. se xo thile banenyana
xo no ba le poledisano tsa
lerato mo.

O tla^{uoi} mosimane a re: "Mokhadi
tse a yeso kapa ke yeo, moxadiboxo

o tla tšea yeno.

"Moxadibo ke mang? Ruri xoba o itšetše. O no ema ^o tla ba wa tlwa nka." Ke ngwananyana yo.

"Una etse ke tla xo tšea. Tseo o di dirang tseo e no ba xo e ipolaisa pelo ha lefela. O mosadi'aka." Ngwananyana "Ha-Too una re e thšeele ho manele. O tla ba wa tlwa nka wa tšela."

Ke tšea maphi xo ya ka xae. Basimane tšakeng dipitša di xemile le molekwa mollo xo afeilwa dihatsela. Pele xa se xomo e sa hlabola maphi a xamelwa basimane xo ba tle ba tsebe xo diša.

Tšatši leo bo-mašia-xodiša ba lohile ruri. Dihomo se di šwahlele ke bona. Ke di rthšwa ke bona ba thšang xo ketha mabotlaha. Ba tla rola thoto ya dihatsela xo

648

K34/83

6

ba hloboxa xore xa xo sana
~~seho~~ selo.

Fêla mohla dihommo di
 hlalotše xo tseba ^{bono} pele. O ka
 humana mošimane a nthšitše
 mahlo a e rexo ke a phaxa
 ka xare xa mahlahu a sethophane
 sa diputšana le monko wa
 munitedi a sa o kwe byo a
 thabela fêla se di-hommo di katoloca
 xae, le se o mongwe wa basimane.
 a hare ntše ba mo nyaha a no
 bolela tabana ya xo seisa xodisa
 xo mo tima ditseho.

Maselare a kamoha o no
~~hwa~~ a šetše banenyana motaxo
~~o ho~~ buramšitše ditsebe tše e rexo
 o šetše a kile a fošwa ke tladi-
 mothwana; A se-roha-thetevana
 sa mošimane se hae Masilo.
 Yana motho ya^{so} lohany mašaxodisa.

ka re thoseleng tša basumane
 xo senene re lateleng mohlala wola
 wa dikxapa lef banyana bale ba
 matsweli a ~~botlata~~ tle re
 bone xore ~~na mafi~~ ale a tse
 ra lesoba. Aowa ditaba di neme
 botse xore ke late mohlala.

Mafi xa a na kele-mo-ke
 ileng se e se ka dipitšeng tse
 dikxolo tseo di bitšwa dithšhwana

a a kaahlišwa romme a mangwe
 a thšelwa batho xore ba šebē. Ona a
 a bitšwa lešere. Mangwe a thšelwa
 ka mo dipitšeng tše diingwe ba re
 ke ditortoi. Mafi byale a ka pitšeng
 e e lexo xodimo xa pitšoa e ngwe. Yeo
~~(sewe)~~ sweexo mafi e na
~~le~~ lešobana mo maraxwaneng leo
 le lebanthšitšweo le molomo wa
 yeo e lexo kai fase. Mafi a thoma
 mošomo wa xo menexa. Motho aka

no kwa toi - xwa ya toi xwa
ya sebakanyana toi. Toi toi ye e
tla no direxa xo fihlela masere ale
a menceile a le bothata byale
e se sa bitšwa lesere feela a
bitšwa mangle xoba dihehe.

Byale dirimela tše tša dihehe
ta^{ji} lewe moxare se batho ba ya
mesomong ka xore di a rapisa
ka xore motho wa^{ba tšona} xore sie se a
hdwela boroko

Byale se mafu a dihehe a
pattile batho basadi ba tšea ba
lokela ka dipitšeng tše dingwe
tše diryenyane romme^{ba} rita ba
nthoa motho. Lwa apewa ting
manthapana xwa ritwa boxoko
romme ting ya bonthšwa tšela
ya so ya lefifing le lexolo xobo
~~Madubanya~~ Madubanya. Boreao
bo ke xore thaka e nthšwa ye

648

K34/83

9

ya xo ya ka mahlo e lala e tsethelana
 ka xo bipelwa. Tšimane ye e kratlane
 xotee ka ntlwaneng yeo e nkhany
 sehona feela. xo tsetla xo sa felle xontie
 xo e ithowanetša le xo ikhollola. letata
 la dipudi le re o tla nkhela o
 ntopa kaq. xo dio ~~botata~~.

~~Dipolphi~~ tšela tša metsana
 tšona byale di saletšwe ke mošomo
 wa tšona wa xo ruwaha xape ka
 dihlapa xo yo tšollwa ka leaheng
 rose. dihomu dišime di tswale
 romme di tle di be le mafi
 a xo feta a tše.

Se seo sa ditaba tša
 mafi. Bomanele ba thakala se
~~mafi~~ a le xona ka xobane mafi
 a tla ba lamolela thseeng le
 do se jeng. Byale ka mafi ~~malatša~~
 ra ya le bona ka thaat mexotō.

648

K34/83

10

dinaha.

Batho ba seaxešo ba na le dithaloko
tše diitši tša mehutahuta tšeo ba
thaxaxo menyanga ya bona ka
tšona. Kiba xoba dinaha ke thaloko
ye ngwe ya bona yeo e ratxaxo kudu
kudu.

~~Motseng o mongwe~~ le o mongwe
banna ba kobokana xo lokisa
sehlopha sa babini ba dinaha.
Feela xa ba kuone xo phetha dile
tšeo ka ntle xo tona ya motse yeo
a laolaxo tša ngaha xoba tša
badirišani mošomong o o mosole.

Ngaka modiro wa xaxwe ke
xo di tše thšela fase tšeo mmotšā
tšeo modiro o swanetše xo sepela
byang. Dihlare tšeo di swanetšexo xo
sonišā ke babini ke tšeo di ba
fano mano a xo phala babini ba
metse e mengwe kua krahala.

648 |

K34/83

Byale xo nyahiwa monna wa xo betla meropa. xo nyahiwa deklare tša dikxolo tša dikutu tše dikxolo. Dikutu tšeo di kompiwa ha xare xore di dire wap fitsa ya maraxwana a npanyana mo xo swanetšeo xo nthša modimo wa moropa. Le xo komputšwe e moropolo xo dirwa e mengwe e mene meropana. Kamoha xa yona e na le maraxwana a npanyane.

Mehropa ya dikxomo e šetše e enwe xo diklare di remiwa. Le meropa-dikota e feditšwe mehropa e ya nthšwa metseng romene e a bapolwa xore e khupetše melomo ya dikota tšeo di komputšweo. E kokotelwa ka mafatjana xore e dule e vyanjexile. Byale e fiwa maina a meropa. Mošomo wa yona xa wa feela e sa no šomiwa.

Tihlong di tsetse di swaletswe
mollo wa pholo o a rotava, xomme
meropa e omeswa ka ona xo
fihlela xe e omile. Ngwanenyana
wa sehwalana jo swara palla
xomme o betha-betha meropana yoo
ka otee ka otee xo fihlela medumo
e kwana le tso. Aee tsa meropa
di phetheile feela xa se tsona feela.

Mosehli wa dinaha o dutse a
tšene fase. Mošimane wa thaha ya
majanku o mo phaphetse. Xo sehliwa
diphakula,

Ke tswedie-tšedie mošimane wa
triba sa kwana o ntsi a threla-
threla ke molehong wa dinaha tsa
marapo a dipudi le dimpya. Mehlung
ya lehošo dinaha di sehliwa ka
dipompi tsa bo-matsobane (dimousibile).

Ke modiro wa xo sehliwa xo
fedile mošimo o a thoma. Xo

xethiwa malokwana yo a laolexo
dinaka le babini. Matla a xaxwe
a fehla mo?

1. Xo amoxela mangwalo a dihlapha
tse diingwe tseo di nyakaxo xo tlo
raloha nabo.

2. Xo hlohomela xwe banonyana ba
meropa ba itluta xo hlohomela xo
sepela magis le babini.

3. Mathata xo bina xe a sa
hlohomela melao a otlwa ka
sebepeyana seo a se fiwaxo ke
banna xotee le ntona.

4. Ke yena moswari xoba mmolohi
wa meropa le xo letšwi lepatata xe
nabo ya xo thoma mosaloko e
tshlile.

Qowa re se ititela ka ditaba tse
diintsi ra lebala xo isa ditaba pele.
Byale re tla boela ditabeng tsa ngaha
xosenene. Le xo swanetse xo

648

K34/83

14

buwa ho swanetse^{ho} lekolwa marapo
 a tse di hwirexo, le nthšwa
 metswana ya xo hlakantswa xotee
 le makhura a hlware xore e be
 lešwalo. Hlohwa la trela le
 kama-mafi ke dihlare tse
 dingwe tseo di xalefisoa di lešwalo.
 Babini bamoha ba thala difapano
 mo diphatleng ka lešwalo leo xore
 ba emele babani ba sehlopha se
 sengwe le xore meropa ya bona e
 se duine kudu.

Ke lenosa xabotse xolane
 dinaha xa di thupule se meropa
 e sa lle xabotse. Ka fao
 sehlopha se sengwe le ngaha ya
 sona se itukisetša xo thenolla
 dihona tsā se.

Dingaka tseo di swere dihlare
 tsā bohale di tumišwa kudu ka
 fao mabele a di tlela xabotse.

648

K34/83 15

Pele dinaha di kopana basimane
 ba swanetse xo idheta metseng ya
 rabe. Bahxalabye ba xo khora ba
 ba bitša xose ba ba binele xonne
 ba ba hlabiša dipudi. roba dinhu.
 Mabyalwa a a thšelwa moo; kopana
 di honamšwa fela xatee. Ka
 moraxo xa tšep basimane ba tšwela
 tšwainy xo tšepa meletse.

to itharilwe ka diphetla tšeo
 ba di folletšeo ke diphetla tša
 bona. Ke le thecca letšatši to
 tšwina dimpeding xwa tšwina
 ditribeng, dihlama di phaphame.
 Ke xo mošimane mothšedise a
 setse a hitima le lenaha la
 bona a di thšela mothomi wa
 hoša ya xawe xose nako e fehlile.
 Mošimane wa setšiba ba
 phaxa a butula xonne ba
 thōma. Se se fataro sea fata

648

K34/83

16

romme se se menyamato sea.
 menyama. Sa hoša ke lerole. Bo
 tbethwana ha hua xare ba dira
 mehlolo ha meropa romme mošimane
 mmadisi wa bona ka ~~xare~~ xare
 o kitima a sena maduledi babini
 ba ntše ba šataha-šataha ba
 theeditšē feela se a re xa bee-e-di.

tao xo iposa dikhong wa sala
 molora. Thaha ya thšimane e
 fatankana mošimane a se xo
 tša fase a be a we ka samohlana
 xo tšosa e dio ba xo fewa byale
 ka tladi e rata ntlwana ya modidi
 xo se xabedi xo bo Sidiko. Schlabana
 se nthšiva ha metšwana.

Thaha e tala bo papa tšona
 e ene senaheng la babosi ka
 lithedu tša nthšilana xo sexa
 e dio ba pece tšē seny xo
 ya sa. Meno a se a tšwela

e re duma di. Khupile
mohlosa wa moidi. Ba mikhimo
xona fao ba seisa tse e reng ba
khupile nkhothwana ya moidi.
Aowa xo phelwe kang tse xo bolewa
ka bana: ke ngwanaha o phala wa
xaxo. Kang e be xona ba ke ba
radikane ka dipatla.

A re ~~huan~~ tsa dithsadi. Bas
ke bo re ~~thaba~~-kapela re be re swabe
xona byale. Mekoši ke mekoši. Dina-
kana di ka xare ke lerole xo ile
tswi. Se se phepelang sea phiphela
xaxo lohe selo. Ngwananya yo
mosimane wa xaxwe a drang
mohlolo o emela ka pela xo mo
phumula dithit^h ka Seselana
la xaxwe la bohlokwa.

Boloi ba xona ka pela xona
mo. Ke mosomo o twela pele
dingaha di thabela fao ka

xo'e' ke dixomo dia' tsema se
 monyanya. O fetile bo lebenya
 ba tsetla ba lala ba sa
 robats'a dihekholo le dihealabye
 tsa batho.

O bone: ke le thoma se
 phephela sa nuri meriti e lelefata
 se tsema le dihealabye. Mathari
 a khutisa banenyana mojomong
 wa meropa. ~~Keti~~ ke kidi' kosa e
 tsoela xodimo, Lemoxang xobane
 motho xa a xona ye a somelaxo
 lefela. Dihealabye di buela meropa
 di akomela ba letsi ba meropa
 ke: "Ke tla tla mantšiboya"
 ho boelwe lenahang la ba bine
 sape o a boela molitsingyo
 a hwileo ditaba ka thohwana.
 E sa no ba: "Okwile naa, ke re
 ke tla tla mantšiboya ke tla tla
 mantšiboya"

648

K34/83

19

Xe a kwede botse seo se bolelweng
o tla lesa xo letša moropa tše e rexo
o lapile anthe byale o humane
seo a dutse a se letetše. Taba
yeo le xona ke xo xhantšoa.

Byale xe letšatši le etatšitše
xo binwa koša ya ~~maxobe~~ moropa
e nuelwe xo ~~binwa~~ ka xae xa
mohalabye yo hea khora.

Dinaka di thexiwa lapeng
xomme xo binwa 'Sawataxwatana'
koša e keolo ya xo tswalela
mošomo wa letšatši leo hamoha.

Maxobe le dinama di
nthšetšwa ntle xove batho ba
ngwathe. Le xona diqidibehe
di nthšetšwa ka metšwa ya
dinko. Mohoi wa byalwa o šetše
a batametše a nthšoa bo sehlare
xove batasewa bo tle bo thomiwe.
Ke mola xo tupiwa dijo

648

K34/83

20

tšela tšā batho^{ko} fihlela pudi
thoehlana e phusā. Byale ke
hobo-hobo xo ritwa-ritwa feela
xo lebetšwe xe phafa e nwe e
ka tšwelela, xe xo hlobosilwe byale
xo tla moputso wa letsatsi.

Setlabosiko ke yo o leba mo
a leba xo xona o itira e re xa
a tsebe tšela ya xo ya motšeng
wa xawe anthe yena mo a
xopšeng xo tšeba ke yena a le
tee, le nna mongwadi xa ke tsebe.

Ke tla tšā dinaka tšeo. Uha
no fetšā ka xose: "Moya nameng
o ya ka mexano"
Thobela.

Mama.

Sebopiwa se sengwe le se sengwe
se fua. leina le le swanetse
xo somiswa se e nyakea. Byale
ke batho ba fana, maina ka
xore ba swanetse xo kwana.

Motho e mongwe le o
mongwe e na le ba xabo. Ke
ka mehuta ya dithšaba ka
mo maina a sepelako ka xona.
Matebele e leso ba xeso ba
na le maina a seaxešo a
tswaxo batswading basole ba
bona e leso magulu.

Rena le maina a: feela
pele ke swara ditaba tša
maina ke tla bolela tša
difane. Maina a metse (difane)
a atiša xo newa di e supaxo
xore rezulana se sa nkha mo
mareng a matebele.

648

K34/83

22

Topola xantsi leina le
 ledwaba le le somišwaxo
 batong ba ba ntsi ba Matebele.
 Sefane seo se somišwa kudu ke
 dintlo tša basosing. Rena ba xa
 Molwela-Mahiriti re itumela kudu
 ka leina la ledwaba. Ba mosate
 ba xeso ba ho ba xa ledwaba.

Xape kona le sefane se
 sengwe sa rena Matebele seo
 re se humanaxo mo sethošabeng
 sa rena mo Tseleng. Ke Kehana.
 Ba xa Kehana ke Matebele a
 xo tseba. Ye nhaba diputswa tša
 xeso diⁿⁱ tharaladitšé diho ke be
 ke tla leha xo hlatholla difane
 tša rena Matebele.

Byale Matebele a mangwe a
 tona kua ndeng yela ya
 Bothoabelo (Middelburg) ao rea
 rataxo byaloha se re ipona.

648

K34/83

23

Byale Matebele ao difane tša
bona di swana le tša rena ka
xo nkelela sekhohlwarena e leso
Sezula. Xona le bo Mahlangu le
bo Ndlovu.

A re thswanthieng difane tša
kua xa Mahlangu le tša rena mo
Leboyas. Bona tša di nka
monopša wa Sezula xona tša
rena di tšerwe kudu ke
Sesotho. A re leholeng difane tše
tše pedi: Mahlangu le Ledwaba.
Ke tša lemosa kapela xobane
Mahlangu motho a ka no re ke
Zulu. Le ka mmolelo xo byalo.
Matebele a xa Mahlangu polelo ya
bana e sa. na modumo o montši
wa setloholo sa Zulung. Byale
ke lemosa mmadi xore Setebele
sa xšo ke sesotho-makxakwane.
Difane le tšona di swanetše

648

K34/83

24

do latela mmolelo.

Byale monhane xa re sware
maina xomme re lemose ka
mo leloho la batho le sepelaso ka
tona xo fihla ditlokolony. Ka
sesotho ngwana o thelela
kahlolwase xoba kokwaxe.

Ditaba tse di ~~ane~~ byale.
Se batho ba tseelana ba tseane
ba re mohlalabye ba fiva
maina ao ba swanetsa xo tlo
a thea bana ba bona. Ka
molao batswadi ba ba swa ba
nwa maina a mabedi. Bo
mosetsana ba mo ba fa leina
la monaxwe xomme ba bo
lesosana ba ntsisa leina la
mohlalabye.

Xomme ngwana wa pele
le se e haba ngwanenyana
o swanetsi xo fiva leina la.

sema. Lofola ngwanenyana
 lema la xaxwe e le Matsobane
 xoba Madimetša. Byale ha xose
 batho ^{ba} Basotho xa ba sa lesa
 kereke, manina a ba bangwe ke
 ho Alfred le ho David ntše e le
 bannyana.

Na ~~xe byang~~ se ha lebelela
 ditaba xo isa pele. Ngwana wa
 bobedi le yena a ka humana
 lema basadi se e le wa bobedi.
 Le yena di ka no mo swanela
 ditšipi tša sesadi.

Oxa byale se ha isa pele
 ditaba tša manina. Le bone se
 ngwana xoba bana ba mathomo
~~le~~ manina a batswadi. Ke xona
 byale monna le mosadi ba
 kwana xose manina a sepele
 byang se topya ditšedi
 le ditšedi xomane di

648

K34/83

26

theililwa ka bana barwedi le
barwa.

Batho xa ba na taba ba
thea maina ka xo rata. Xo
dongwe o humana leina
la mosadi la sekowa le swana
le la ngwana wa xawe. Eyalohal
morwedi wa ~~prolame~~ e le
"Troyosah" xomine le la ng mosadi
e le "Troyosah."

Fela maina a bona a
se Afika xa a swane. Mosadi
la aawe ke Ramadimetsa ngwana
ke Sethosoa. Maina a xena a
sebotho thusa xona mo. Xa xo
bitšwa ngwana xothwe Sethosoa
fela mosadi ke Ramadimetsa.
Xa ba xahane.

Matswalo a motšo le ona
a direla motšo leina. Ba
bangwe bana ba tswalwa

mohlwa a dipula tse dikholo,
 le e le mosetsana roba
 mosimane leina la xaxwe ke
 mapula roba pula le e le mosimane.

Ba bangwe ba tswalwa
 mohlwa lehu la motswalle roba
 motso e mongwe e mosole. Yo
 leina la xaxwe ke Sello. Ngwana
 yo mo bane a tswa se ita ludi.

Re name re humane bo
 mokete, bothwasadi wa mohlwa
 masedina le ditladi. Ke bo
 komasa le lephodisa. Le bona
 ba lebane le mabaka ao
 ba tswetswero ka ora.

Modikana ke yeo a tswetswero
 se se nthiwa bodikana. Bodikane
 ke sehlopha sa bat basimane
 ka se go rupa. Ao ke maina
 a se thewa kabaka la
 ditiro toa matsatsi a matswalo.

648

K34/83

28

Kai lebaka le lengwe
ngwana o fihla lema ka
mohwano. E re motso feela
yo e seho motswalle. Eka no
fo ba mosepedi, monapatsi
obva mang, a fihla motsoeng
a weka ngwana yo mofa.

Ka pela-pela motso yo a
kitima a thea ngwana yo lema.
ke e bai ke Mashao lema la
ngwana ke Mashao. Ke ka fao
so atisang so humana bana ba
na le maina a batho ba
sele ba metap e sele. Ke bo
maditsi yo a theletsweo mona
a hlalosa keole a nyaha
maditsi a mosepe. a se
diko, lebanya, Keanthi le bo
bangwe.

Feela taba ye a se ya
batho ba keole feela le bang.

Bahyalabye ba ba baxolo ba
 le dihekoto tša bana ba atisa
 xo rena bana. Taba ye dirwa
 ke xore bahyalabye ke ko-re-hwa-
 xae. Ba hlwa ba libeletse motse
 xomme ba sepele hudu le motse
 xomme ba ba bja wot masea
 a satsoso belatwa, po e
 xodisa ha maina.

Rona le batwadi ba
 bangwe hao ba hlohoro bya
 bana byaloha Taamane. Byale
 xe Modimo a ha loholla batho
 ba ba byalo a ba thusa ha
 lesea, ba swanetse xo bitse
 batho ba ba ntši xe ngwana
 a ntlhisa ntlong xore a tlo
 newa maina.

Motho mang le mang
 ka xo tseba xore ke ngwana wa
 bohlohwa o swanetse xo

xo ihepotele lema le lengwe
 le lengwe leo a tsebexo tane
 la loka rose ngwana a thewe
 ka lona. Taba e dia rose ngwana
 phole xa lele. O humanana
 ngwana a ny le maina a
 mpyanyana, Katsana, Setlaela
 Ralekoti, ~~Mohi ba mpenpe~~
 maina a mohuta o a
 se a motho a ha a dumelato
 xe e se ngwana wa bohlokwana.
 Ngwana xantsi xe a thoma xo
 tswa Eden o ye a be le mokwena
 xo belaela ka maina a sesotho
 xe e le majahane ba name
 ba isiwe mowe baruting ba bona
 o mme ba thwe maina a
 bona ao vena basotho re sa
 tsebexo xo a bitsa, Re no humanana
 bangwe ba namile ba a rata.
 E. thobela mmadi

648

K34/83

31

Mai-Phaleng (Paledisana Melatong)

Mai-Phaleng - lesosana

Kitinki - malomeaxe

Sidiko - Papa maphaleng

Mohadi - Kaitedi

Batho - Sidi-Mocera MarPal.

Sidi: "Maphaleng a taba xobane
ke dutse ha lebetse ditaetsa tsa
xaxo"

Ma-Ph: Di tswa hae na warra.

Sidi: Ke fetile xo Mohadi ha Mohibelo
ha humana^a afeile ting. A nana
a ntwanyosa xore ke nane ke mo
fetile ke ditaetsa tsa xaxo.

Ma: Kea tseba o mpiditše (ka pelong)
lela ntwanyana yela e tla xana (Sidiko).

Sidi: Tshono ba a hlolla ke xore xosasa
o tla newa.

Ma: Ke tla leha mokatatye Sidiko weeo.
le ke tse tseba xore o tla mpatsa
di-se-ka mphela, a se ye xo yena.

Maphi: Kaho. Sidiko o kae?

Kitinki: Aowa, mohlalabye o ka mafuri. Feela
o dirwa ke eng ngwana kamasele
o hlaha le xo di ve papa o ntse o re
Sidiko. Mothe^o ke thaha ya xaxona.
Ngwana towē xa o sie byang!

Maphi: Una ke be ke nyaka Sidiko. Tseo o
di bolelang tseo o di fapatha. O o
nose papa ae e ba o keddile lentšu
leo.

~~Kitinki o nabile o no ikhonomela
ka xo lena meferefere ya
Maphaleng. Po e ya ka mafuri
e humana mohlalabye a soca
mohopana wa phalana.~~

Maphi: E, mohlalabye.

Sidiko: ~~Ke~~ inela ngwanaka. Una le setse
ke jeditse xo buwa kromo ya xo hwa.
Ai dila tse di tla ve felela tse.

Maphi: Aowa ke be ke tlile xo lena papa
Mohladi o hlottile byale o

laeditse ka Sedi xose ke tlo nwa.
Ke na bateng^{sa} niesongwana yela se
thiswanthse nang ka yona.

Sidik: Aowa se eba le ya mo xa-
Kraitse di ya xaxaxa Maphaleng ngwanaha
o he o lehe xo ithowara. Motho
o tla se a khutse a hlwea tladitse
nwarole. Le xona ngwanaha
motho xa a hlwe a tsotwa ke
batho. Tla tla^o rathwa ke batho
ka ditladi wena. Mo itite
xo thaba batho se he se bone
xose na tla jewa ke eng se o
ka swana le bangwe. Siba Si

Mapho tsetse pelo: Ke be ke bolela tsa leeto.
Byale o bone o setse o tse nthitse
ditaba tsa xaxo tsa ditladi. Mphetole
apelong yaha o se hlwe o rata
naha o nthosenyetsa sebaka saha
ka lefela.

Sidik: Aowa mpedi ithsepelele Mokuwena.

648

K34/83

34

Una ra he na kotse le motso feela
hea bolela ka tobane ke tseba selo
saka

Šidi: Una ke theditse batsa papa. Re tla
leha xo mo diša xose dilo tše a
di dirileng xa Atharwai a se sa
di ohetša

Maph: Wa xafa weng mošwane towē. A
ye mome fu fefile dišaxa xa di
etelane.

Ba sefela mabala xa ditshaba
Maphaleng o ditše a šišinyai
hloho a be amo a xahantšoa
Šidi. de Šidi a batšiša amo
ba xa he tseba

Anthe mošale o sa
befeletšwe seo malomeašwe a
se boletšexo duma xo humane
byalweng xose a he amo rathe
ka tladi ya moroti. Ba fihla
xa Moxadi xomme malomea

648

K34/83

35

Maphaleng le ejena o be a le xona.
ke xo ntse ke kitimisiwa seuwana
sa madilo, Maphaleng a sa
kopilwe ka malomeaxe, a thoma
marole.

Maphi: Ke huteleleng lena ba xo thunya
meriri.

Kitimbi: Aowa owa xona ~~metlolelo~~.

Mantsi a o ra fela. Maphaleng a
tabosa. Moxalabyana wola wa batho
ka hloxo n-te a ba a mo thilela
fase.

Byale ditaba tsa tsema bane.
Sidiko a botša Maphaleng ka bohloko
tša molato. Maphaleng a dumela
xo nthisa ~~ke~~ kono.

Byale taba yaka še:-

Ke rata xo bolela ka taba ya
mabyalwa. Batho ba babo ba rata
ting (byala) kudu. Seela taba ye
ngwe yeo ba dumelang kudu ke

648

K34/83

36

rore mosotho xe a taxilewe
seo a se diraxo ke ka phoso.
Molato wa motho xe a ka dia
molato a taxilewe a sa^atlhwe a
dia molato, o a lebalwa.

Motho wa bona o heona xo
keopisana le mosoveraxwe ka
se sengwe re ba keopisanaxo ka
sona. ~~Yena mokeopisana o heona~~
xo re ka pelong xoba bathong ba
bangwe: "Ke tla^{mo} uvela byalwa."
xoba "Ke tla mo keisa byalweng"

Ba bantsi ka ba ka la
bothotho motho a botša motho
ka nhone xobane o tla mo
huetša byalweng. Ka mokwena o
mo byale melato mabyalweng xa
e atise xo hlokiwa.

Feela ya xo mahatša taba
ke tse; xola molato o tlile
o humanana motho seteditse

648

K34/83

37

wahllo tse e reng ka molori a
swarexile.

Bo moaweraha ba re se ba
swere taba ka pelong ba
mahatsiwe ke byalwa ka noši.
Byalwa xape ke o-mpone. Ka xo
xialo ke ~~itpa~~ xore dicwana
tse pedi tse tšaro tša mathomo
se di fetile moxolong motha
o taxiwa ~~osene~~ xomme a
lebale le ~~xore~~ ~~o~~ ~~khathise~~. Xona
fao lebeng xa a sa tseba
xobane xo leswa byang. O ka
no bona motha a tupa
byalwa a bile a šupa xodimo. Xo
fetsa e di ba xo palelwa.

Taba ya xo mo ~~keopiso~~
xe e tšwelela a thoma
xo šimumulwa, e šetše e
le moralo xa botaxwa. Xo lesa
dintwa xona a ha seke

K34/83

648

38

a lesa. & dio ba fela xo
radikwa ke motho ka ditladi
tša meiri, ditladi tša menwana
ditladi tša dihluru ka mo a
rataxo ka xona a loholoscibe.

ka sesotho re motho a
ipile mothwa o mo byalo wa
mahumutu ba bolela tša xawe
keorong xomun ba kwana xore
ba mo lahlele moheya wa xawe
wa xo thwengana.

ba exdia byang taba ye nai?
Ba dio kwana xore moheya wa
byalwa e swanetše xoba motho
wa seswaramahla. Ke a thoma
xo kxa byalwa yena o swanetše
xo bolela dixo xore dixa xo bo
manq. byale manadintwana
yena o swanetše xo nthšwa
pelo ka xo fwa. seswana sete
feela.

K34/83

648 39

Le sona seo seo xa sa swanela
xo tlala. A dio re kathyas ya ba o
a fetsa. A dume baswera ba xaxwe
le re ba thonia xo faviwa. A re a tla
xakanexa a hwe ^{ba} iphetisa ka bomo
rose byalwa bo boale.

Le a leha xo kopela madume
xo monna yo mongwe wa banwi
o a sanetwa, xothwe: "O tla threla
molea wa banna re o ka
thonia monna yo tsa marole.
Rena xa re rate xo thocela byalwa
bya bose re hla re kikitlana
le tsa duitwa.

Motho o humana a le
bohloko bya bozolo tse e reug
re ba mo file a ka xithwara
antho xo dio lahlela tse depedi tse
tharo ke xo itepale feela do thoma
kape tsa mmepo.

le ba mo timile tsatsi la

K34/83

648

40

la mathomo, la bobedi o tla
fiwa diswana di se kae xose
a boneve mohusa. Ba tla no
mo ohetša byalo xo fihlela
ba na le nnete ya xose a
ka se sa gwa a ohetša xo
lwa.

Feela a ha itebala a
ka fengwa ke pelwana ya xatwe
o namile o ithempeleditse sa
ruri.

Se sewe sa mosela-sepa

Teacher, E. Rampola

Solomon Maraba Tribal School,

Private Bag

Pieterburg.

S 648 (1)

K 34/83.
Book 2*.
p 41. - 91*.

TEACHER. EZEKIEL RAMPOLA.
BOLOMON MASABA
TRIBAL SCHOOL
Private Bag.
PIETERSBURG.

Book 2*

648

rec. 31/1/44.

E. Rampola

K34/83

41

Nonwane.

Mašilo le Mašilwana

Mašilo le Mošilwana e be e le bana
ba motšo. Mašilo e le moxolwa ~~xa~~
Mašilwana. Ba be ^{ba}phela ka xo
tšoma xore ba hudiše thixo yoo
e beo e makaditše batho ba motše
wa xabo bona.

Ka tšatšhe le lengwe ba ile
ba tšoxa ~~ipete~~ xo yo tšoma kua
naxeng. Ba sepela - ba sepela ba sepela
xo fihla ditšatšeng tša Badimo. Byale
xona moo tšela ya bona wa tšwa
tše pedi. Mašilo a ^{tšwa}ka engwe xonime
Mašilwana. le yena a tšwa ka engwe.
Ba ete ba tšoma.

Mašilwana a bolaya mmutha
le phuti le phaxa xonime a
thoma xo nyaha Mašilo xore ba
lose maano a diphoofolo tšeo.
Mašilo le yena ka thoko ya xa
xawe a se robale, a nyaha-nyaha

648

K34/83

42

le dihlare tšela mafelelong a
 humana dinose. Ke xona fale
 a di dulela a di epa. A mena
 mahura a dinose xonne a tlatša
 krafa yea a beo a e swere. Ke
 xona le yena a thoma xo nyahana
 le Masilwana

le ba xhlanga ba kwana
 xore ba axe lehubana ho ba ha
 dulaxo ka xore xa lona se bai
 sa tsona. ~~kuwa thoma xo tsebalere~~
 xa bona.

Mašilo a tšea krafa yela ya
 dinose a e beya ha moraxo xa
 ntlo. Masilwana a no bona
 moxale a ntšo a e neva ~~xosena~~
 xosenene. Ke mola Masilwana
 pelwana tamo-tamo, a thoma
 xo duma le se a be a sa tsebe
 xore krafa ya Mašilo e nwele euf.
 a thoma xo botsiša xore hamp

648

K34/83

43

komme Masilo a mo fetola ka xo
 no re ke sehlare sa mala sa xo
 baba kudu. le a eja dinose Masilwana
 a le xona o leha ka matla xo
 šošobanthša sefahloso sa xaxwe xose
 Masilwana kolwe ka nnete xose ke
 sehlare sa xo babq.

Ke mola xe Masilwana a
 thongwa ke mala a mašoro.
 Masilo xe xo eja bitša Masilwan
 xose ba yo troma Masilwana a
 xana. Feela Masilo o ile peli
 a yo troma a le tee a laya
 Masilwana xose le xe a kwa mala
 a mo treditše a seke a ba a leha
 do nwa sehlare sa ka krapanepf
 robane se baba kudu.

Ke Masilo a tšea ditshwana
 tšea xaxwe a tšwela ntle a tšena
 sekwa. Masilwana a šale
 a ya ke moraxo xa bekhwana
 mo Masilo a beileyo ya xaxwe

648

K34/83

44

ya dinose. B tōtōa ka monyana
 to kwa rōre na sehlare se sa³ baba
 kudu na. se a phara llemeng bona
 la sitwa ke so phophisa ditete.

A suara krapana yala ya Masilo
 a ba a e konamisa xonne
 a bea xabotse a boelala mapayinga.

Ke mola se le dihela ka
 dithaba a tsepa moala Masilo
 wa tšiba sa phuti. A batšwana
 Mahlo le Mapilwana xonne
 moxajana wa nxeokwihlana a
 bolela rōre o hlōle a ripheta.

Ke^{re} a tšwela ntle a xopola
 dipihla tšā xaxwe. se a re ke
 topa kapa a kwahlisitšē deatla
 ka so tšeba boina bya yōna, ya
 diore jee ya mo natla dinho
 tšē. se a re ke ya nwa a e
 krap konamisa a ba a kwa nwa
 o robera mohokotlo

To ya ka ntlong so

648

K34/83

45

Mašilwana ya no ba xo xata xatee
la bobedi a re phišelēlē ka
lekubeng a humana Mašilwana
e zana a zana nta yea a e topileng
letheheng mo leraleng la setšiba.

Ya die xo mo wela xadimo.

Mašilo: Mašilwana o reng o xala o die
nwa dinose tšaka o se o di
rafe.

Mašilwana: Nna a se nna. O re xo bona dilo
tšae xaxo di kamohla o hlwe o
nthešetše ka moraxo tše ereng ke ya
xamiswa. Na xa se wena o npheditšera
xo ke sehlare sa xo baba.

Mašilo: Aowa xa se be ke re ke sehlare
sa xo baba ke rite ke dinose. O die
nphuma kai mohewa o motshatshata
tšasa e sale bošero o tla loka
moša. Ke ya xo direla maano
o tla bona. Wena xe o tšona o
itshšetše dilo kamoha. O tla ba

648

K34/83

46

wa kwa nka ~~sa~~ a tutela warra.

Abwa Masikwana a ikhondela
xonne ba robala ntše Masilo
yena a bobola. Kosasa se bo
dpoza mošimane nte ya Masilo
a di khwamela ditsiba a trena
shewa. Masikwana a no šala
ntše a patlame ka xare
xa ditonkana.

Ke a sa ~~šwa~~ Masilo a
tšwelela xape a šetše a bobola le
xo feta pele. E tlo ba: "Ke xo
boditše monhane ka o tla wa
kwa e re wa tutela. Una ke tla
xo bitšai Nonhomo xore e tlo xo ja."

Byale mo kraufsi le
lehubana la bona xo metše
bat thata e telele. Ke le tšatš
le thoma xo tutela mošimane
Masilo a namela thata ye
e telele xore a kone xo

648

K34/83

47

bona tša kele.

a xoletsa a rei-

"Nongthomo, Nongthomo tla o
je Masilwana, Masilwana
ngwana nuna."

le beditse faso o thoma
no roxana le Masilwana a rei-

"O dio ja dirise tšaha ke saile
tsoma. O tla loka o rata no
ja le ueng Nongthomo e sa thlo
no metša ya no tšahisa."

Ka. moroto a xoletsa xape:

"Nongthomo, Nongthomo tla o je
Masilwana Masilwana ngwana
bonna."

A no rialo no fihlela re
Nongthomo e mo kwa. le a phula
ka nnete Masilo o dio fofa-
fofa mo thateng a thabetša xoxe
Nongthomo e tle metša Masilwana
Masilwana a tšena ka lehubeng.

648

K34/83.

48

a nthša selepyana sa xaxwe
 romme a rema diwidinyana (
 ditshoana) tše dintši a dia
 mekoba e mebedi e mecola.

Nongthomo e be e le phoofolo
 e nqwe ya mekuta ya mmala
 o mothomo ya sešiša ya boye
 byo botlele bya matsetsebe.
 Masilo se a e bona a thoma
 se thuselela fela.

Masilwana yena a eme
 botse ka diwidinyana tša xaxwe
 ke a bona e batamela a foša
 diwidinyana se yona a e betha
 ya no tla. A foša ka matla a
 xaxwe kamoka a e betha phatla
 ya wela fase.

Matelo se a bona fao a
 thoma se hlanocele Nongthomo
 a swariša Masilwana a se "E
 bolaye Ye Ye Mocola Masilwana

648

K34/83

49

E re ke foloane ke tle ke xo thihisa
 A foloane kopela thateng romme a
 thihisana le Masilwana xo fitlila
 ba bolaya Nongthomo

Masilo a kitima ^{ka} bohlojana
 a tsena ka lehubeng, a tsa
 mofaha e mebedi. A nea
 Masilwana o nongwe romme ba
 thonia do bura Nongthomo
 Ba humana e romme. Ba e
 beha mexwapa ya makhura ke
 rona ba tlatsa nitlo ka mexwapa.

Masilwana anthe o sa
 kopesitšwe ke taba ye a e
 somilwee ke Masilo. A mo
 laela xo ya hlapha ka noheng.
 A a fihla ka noheng a humana
 lerased. A e phentha ka lona
 a sala a re taxa-a

A ka dithupa tše hrome
 tša moethoa a bolla lehubaneng

648

K34/83

50

a se sa tsebera xose ke Masilwana
na. A humana Masilo a dutše
sebatameng. A mo naniela ka
meretha ya yela ya Masilo ka
xo tsebe Masilwana a thoma
xo lla le xo bopora bitsa Masilwana
xose a tlo mo thusa :-

"Masilwaneng we e- tla ka pela
ngwananama. Totje! Totje!
joo ke a hwa. Masilwaneng lea
xo hlapa wara o tlo utsho
hle."

Masilwana ya ba xona a
mo tsemetše fase ka dithupa
tsa moethusa, ke a di feladitša
xodimo xa xaxwe a boela ka
moheng a hlapa maro a
boela sekubaneng.

Masilo a re :- "Ha o dutše
o e kae monna wanama, ke
dutše ke kutufya ke selo mo."

648

K34/83

51

xe o dio iponela xore ka byang
madi' ka dithupa. Hai ke xobetsi
mani."

Mašihwana xe a fetola a xe:-

"Aowa wanywa wa dio hloha
le xi ke o hlabe mohosi he be
ke hlafa mola photophotong. Ke be
ke se khole mo o bo o ka xobala
kai mohuta xo xe o be o xweletsa
xobotse. Feela xa se seho wešo o
tla no fola le wena."

Ke se ba xofola xae ka
mewapa yela ya makhura.
Mo tseleng ba humana sediba
se sengwe se setala-tala-tala
sa xosi. xo fihla xo sona ba
swenwe ke mosau ba kwana
xore ba swarane ka maoto
xore ba nwe Mašilo pele
Mašihwana moraxo

Ke xe Mašilo a khōlwa

648

K34/83

52

xonime xo etla' lebaha la xore
yena a sware Masilwana
ka maoto xore le yena a
time moxare. le a sa mo swere
a mo leša Masilwana a wela
ka dihwana ka bodibeng.

Masilo a tšwa a sepela ka
morwalo wa ~~di mesawapa~~ ya
makhisa. Masilwana a sala
a ethuta maano a ba tšwa
ka metsing a ~~tšwa~~ tšwa xarwe tšwa
leba motšeng. Mo tšeng a
soha dihwano tšwa di tšwa tšwa
a di humanexo di.

Tita ntwa Masilo kua se
ba e botšwa o re ka tšebe mo
a ileng.

Ba di bona mohlolo ka
letšatši le lengwe ba bona
a tšwa a ditšututla mošimane
sa phala Masilwana morwa Mpedi.

648

K34/83

53

Tšau tšena le ye sehlana ya
naha tše e reu ke diatla
tšau motho a re ka ke tšebe.

Mašilo a no sena meeno re
a bona Mašilwana a soha
diwanwa.

Ke mola batho ba motse
ka xo rata ba lapa la bo-
Mašilo ba kopela xo xo
keobekane xomiso xomine xwa
ba yu byalo. Basimane Mašilo le
Mašilwana ba tšea setontolo
twa thoma Mašilo a re:-

"Ka ~~motšea~~ ^{motšea} ~~ka~~ motšea nama
mahuranyana"

Mošilwana a tšea setontolo a letšea
a re:-

"Ka itlotea ka marasa ka tšea
tšea ka nti ya moethwa"
twa phatlalaha xo xo buwe
Thobela Mmadi.

648

K34/83

54

(Norwane)

Rabotwana

to be xo na le monna yo
 mongwe wa seole a phela le
 kraitsedi ya xaxwe mo motšeng o
 mongwe. te ba phela e be e dis ba
 thusa ya medimo ha xoxe monna yo
 o be a na le leoto le tee a sitwa
 xo šoma.

Fele matla a xaxwe, e be e le
 a mantši kudu-kudu. Ke xona
 a loxa maano a tloxa le
 kraitsedi ya xaxwe xo yo phela
 ka lefiheng tua thabeng. Mojako
 wa pitlo ya bona o be o tswalela
 ka lefika le leoto la xo bolediswa
 ke yeha monna yo ka lentšwanane
 le lisesane. te a be a rata xo
 le bula o be a re. "Mojako buloa"
 xonne la buloa xoba a re:-
 lefika tswalela la tswalela.
 Ka baka la tlala xopola

648

K34183

55

xe šonisa bohale bya matla a
xaxwe ka xo jha batho dikomo.

A tloxe mo lefikeng e sale
ka mahwibi e sepelle krole metseng
xomme xe a fihla o a lothisa a
kropele motlalabyo xose ka isane
lišakeng. le ba fihlilelišakeng moxale
a thome.

"Na pholo e kholo e e boima
na. Feela una nha o rwala
byale ka kwananyana."

Monyelišaha a ipolae ka
disao a xopola xose xa xo mothe
yo a ka xonaxo xo rwala
pholo maxetleng. Ba phevšane
xang ba be ba kwane xose
pholo e rwalwe.

Ke mola monna yola
wa leoto le tee a rwale pholo
maxetleng a laele xose e ve
xe litašiši le le xodime xa

648

K34/83

56

dihloso ba mo latele xose ba
tla ba soke kromo yea ba o
brisetse xae. Ba tla no nyatsa
xomme seole na batho na athe
kromo yela se tloce se ntse
se hlakarexa tse e nang kromo e
boima.

O tla se se a li krole
a se:-

"Leotwana laha tsipelela o naneo
o ihlaxanele. Leotwana laha
tsipelela o naneo o ihlaxanele."

Se a boletse byale leotwana
la xaxwe le mela lebelo le
kitime ka lebelo xomme se ba
mo sala nthaxo se tlo soke kromo
ba humane a soboletse krole
ka meoto le mobotwana,

to tloce mo se a fihla
lephikeng la ntlo o bolela natsua:-
"Lefika bulua, lefika bulua."

648

K34/83

57

xonime kxaitse di ya xaxwe xe e
 e kwa lentšwana le lisesane o
 bule xonime a tsena le pholo
 e kolo. Ke xo bolapa pholo e la
 e kolo. Ba dire mexwapa
 xonime ba dule ka xo ihetla
 ba je nama yela ya makhura,
 E sale kxole le xo jela
 Ralokotwana o setse a lloxile a ile
 kolo thoko ya ngwe xo nyaka dijo
 Kxaitse di ya xaxwe o sala ka
 ntlong a setse dinwana le
 mojako xoxe se tsene motla
 yo mongwe
 le a fihla motšing Ralokotwana
 o kopela xo bontšwa dikxomo. A kxethi
 pholo e di fulelang a bolele xoso
 a ka e xwala. Batho banna
 le basimane ba ipolae ka ditšexo
 xe ba e kwa taba ya Ralokotwana.
 Ba tla ntlisa pholo xonime

648

K34/83

58

Ralekotwana aye tloti - tlotu - thloti
tše e reny pholo e ya mo
imela : ke a tloxa a kwane nabo
xore ba mo latela mosoare xore ba
soki kromo yo ba e bušetše
mosao.

Ke a fihla kaole a thome :-
"leotwana laha tsipedela o nanao
o ihlaxanele. tlotwana itsepelele
o nanao o ihlaxanele."

Ke moka leotwana la xawe
le mele matla le tsoe ka libelo.

Benji. kromo se ba mo latela
ka lenyatšē ba humatše a
sobeletše ka meoto a sepetše.

Ke fihla ntlong e no ba xo
no re: Lepika buteka le buluxe
a tsene' ka xore. Kromo e
bolawe melwapa e behive xomne
ba dule ba se thenkxe le
kraitšedi ya xawe.

648

K34/83

59

Anthe maano a xause
tau ye ngwe e ya a lemoxa.
E be e phela ka xo hloha dijo.
Ya re xe a sa ilo sela ya the
mojahong wa ntlo ya re:-

"Lef siha bulera, lef siha bulera"
Kxaitšedi ya Kalehotwana xe e
e kwa lentšiu le lexolo ya re:-
lentšiu la xaxo ke le lexolo rha
se bulele ka ke xo tsebe.

Tau ya bafelwa ya kwa
balening ya tšea mekoma e
mebedi ya e fša xo fihlela e le
e mehorobidu-horobidu. Ya e
tšea ya e metšoa xomme xe
e swela mexolo ya lentšiu la
yona la bayelo ya ba le kesese
kudu.

Ya ya xape lefikeng ya
xoletša ya re:-

"Lef siha bulera lef siha bulera."

648

K34/83.

61

Ke xona kwatsedi ya Ralekotwana
 e bula. A mahala xo tšena
 tau ya mairi a matelole ya
 metsa mosetsana yola le dinama
 tsela tša mahura ya tšwa
 ya sepela. Mpa ya yona e be
 e le e kolo e palhwa ke xo bolela
 le xo sepedisa e dula e robetše.
 Le e re hea bolela e no:-

"Hēnēnē - Hēnēnē. Ke meditšē
 ya Ralekotwana hēnēnē - hēnēnē fene."
 Ralekotwana re a boya a
 humana ntle e le "To ket" ya no
 ba xo ahlama le pholo yela a e
 thosela ka ntle xomme benji ba
 yona ba e. humana e futa
 kranfi le letlapa. Ba e xapa
 ba boela xae ba sa maketše
 matla a Ralekotwana.

Hee Ralekotwana wa batho
 a dio ba tšetsing e kolo

648

K34/83

62

ngwana batho. A tšea lehope a
leba sethokswang a swera lehope
a dula seolong a thoma xo
letsā ka bohloko.

"Nti-nti ntedietete - ntedietete,
ke nyaha ngwana mma
ntedietete ntedi ntedietete nti
ntedietete nti ntedie, ntedie
ntedie ke nyaha ngwana mma"

Dua tšwela ~~mmutla~~ warhe
ke xo kwela ~~lehope~~ la tso:

"Nti-nti ~~ntedietete~~ nna xa mo tsebe"
dua tla thowane le yona ya
na xa re mo tsebe. Diphefelo
kamoka tšea phutha, tlow nane
Phokhu le tše duigwe. Konne tšona
ka moka di be di opela byali
ka mmutla di re xa re tsebe
dilo tšeo di nyakwano ke
balokotwana.

Mafelolong xwa fihla tau.

648

K34/83

63

Dimpa di koroloxile xomme e palelwa ke xo sepedisa.

Tau xe e fihla le yona kxopela lehope xomme ya le fiwa ka dithswanelo. Ya thona xo letsa ntse e re:-

"Hēnēnē hēnēnē ke lle kwaitšedi ya Ralehotwana, hēnēnē-hēnēnē".

Va leka xo chisa diphoofolo tše dingwe zeela ya palelwa. Se e tloxele mmalla wa sala o botša Ralehotwana xore ke yena tau yo a meditsexo kwaitšedi ya xaxo. Ralehotwana le diphoofolo ba befelelwa tau xomme ba kwana xore e salwe nthaxo e be e bolawe.

Thōweng xe e bona ba diha-diha ya xe. "Motho yola xa a kxone xo sepele banna xa xe

648

K34/83

64

lahaueng re mmolaya xose
Ralekotwana a se belalle rena.

● Ke xona mōla diphoofole
bo thšweng di batamelaxo tau
di humana mosale a pompetsē.

Tša mmolaya xomme tša
bula mpal tša humana kiatsēdu
ya Ralekotwana a sa robetsē-
phela. Ba nanthša xote le
dunama bo di ja le diphoofole
xomme ba tša mosale wa
tau bo ja mmutla xose do
rwale.

Mmutla a se o a utimela
ba mo xapeletsā a ba a dumela
do e rwala. A no belalla
ka bakala borina bya mokoferwa
maleng.

te ba lebanthšitšē noha e
keolo o mmutla a kopela
xose ba mo ryošē. Diphoofole

648

K34/83

65

kamoha tša xana xo mo thusa
 xomme yena a re šalang ke
 boela moraxo. Anthe moxale
 wa tseba seo a se diraxo. A
 tsena ka moxodung xomme diphope
 keolwa xore o sepetse. Phala
 ya rivala moxodu a ba a bobola
 a re:-

"Banna tefi le ntse le xanetse
 mmutla a re ke a inelawa. Gelo
 se se boina banna le nna kea
 di kwelela."

de ba feditse xo nyosca
 noha mmutla wa^{re} xaxaxo
 xomme wa ipolaya ka tša
 xo sena menō wa re:-

"Basa le nyositse le ntse
 le be le sa rate. Ha ha ha
 nna morwa mmutla Ramasekhana
 Motta a re nha mo nyabela
 ka kwethle a tabaca a

648

K34/83

tsorama seolwaneng a sexi.

Tsa no ba byale: xo fihlela
mmutla o lesiba.

Schwata sela sa sepela
xo fihla thšemong ee engwe
no ba humianexo more wa
motlatladiane o botšwitšē. Ba
romela mmutla xo butšiša
mohokolo mo thšemong xose.
na leisa la sehlare seo ke
eng?

Mohokolo a ba botšā xose ke
motlatladiamela hlare seo ba
se je fela ba šie hala e
te ya krošū. Tsa wela more
wola ka rodimo xo ntšē xo
thšivela dithapo xote more
xe e mongwe a ka tsoa
bošeo a utswa ba mo
lemose kamo a thšwetšeo
rona.

648

K34/83

67

Bošexo xe diphoofolo le Ralehotwana
 ba robetše mmutla wa tsoa romme
 wa tselela kala yela ya mottlakiana
 wa tšea dithapo wa di bea ka
 lehlakoreng la tlow romme wa
 robala.

kosasa re tsoa xwa humanwa
 kala ya keši e šetše e fona-fona
 twa leholwa diphoofolo kamoka tlow
 ya swaewa. Bo mmutla ba ntše
 ba lebetše tlow ka mahlā a
 mahivibidu ba itira ba nyahi ba
 mosenyi

Tlow ya batho mola ya
 swarwa ya unwa-unwa ya ba
 ya bolawa. Motho a be etša motwa
 mmutla a be a re:-

"Moise ya o romme banna
 a a buwe a dirwe mawapa
 a tle a lewe mohlā menyanya"
 Diphoofolo tsā diaa bja

648

K34/83

68

monna wa Tlou a buiwa
 kwa swarelana a diwa mexwapa
 ya xo nona. A no lewa mohlwa
 matsatsi a masolo.

Mmutla o tla se lahle
 ke leme tsatsi le lingwe a re
 ke ya opeia. A bolela xore yena
 o bolaisitse tlou banna ka
 xo tšea elithapō tša motlatladiane
 xa di batetša xo motlow xore
 a bolawe xo tlu xo lewe diama.

Kiphoobolo xe di kwile tša
 befelwa le xo feti tšw lelehiša
 Mmutla xore le yena a bolawe.
 A di hloma fase dirala mmutles-
 a ramasekhana lehu ke tšaba
 labo tšha la bo mpya kea
 itehua. Tša re nae xo fihlwa
 le yena a ihtōbōca. Tša xo
 phwa hang ya lebelo tša
 mo mōtse mōtla a bona

648

K34/83

69

di sa mo thuse selo.

Ke se thuse e mo tswela
kxansi. A re se a re pbratri a bona
sehlae sa nthutha sa kaxi. A re
tswame ka tare a ikhutela
somme diphoofolo tsabe e sale
dise o rile dike ka sehlae. Tsa
puta mmoto kamoha. Mmutla
o fa mmutla o fa tsa ba tsa
hobosa.

Bo re a mxelela (dihupya)
monheo di tla di o lahla mo
sehlaeng seo sa kaxi. Tsa nyaha
malepe a ba a tenosa di sa
boie selo.

Platetlong tsa kwana xo
lela mmutha ka seripa.

Fiobela Muvadi

648

Tšeo.

K34/83

70

Motho yo mongwe le yo mongwe
o xodišwa ke batswadi ba xawe
xo fihlêla a itiša ka noši. Le a
thoma xo itiša e le lesoxana xo
swanetsê xo a nyahê modiri
yo a mo thušaxo xo ba itiše
bohle. Byale ka sesotho di sepela
byale.

Xo re nquana wa fele wa
mosetsana a tšeo xa Rakxadiaxwe
xanthšê di sepela byale. Mosetsana
yo o swanetsê xo nthšetwa
dixomo tšê ba rexo ke maxadi
yena e sale yo monyane. Ba
tšei ba swanetsê xo hetha yo
ba mmitsêxo: Mmaditsela
mohatala tau e ka mo ja tšeluy.
Ba tšelwa le bona ba xabo.
mosetsana ba hetha mmaditsela
wa bona yo a swanetsêxo xo
boledišana le bakonyana xe ba

648

K34/83

71

thile melatong. Ba dula ntlong
ya ba konyana yoo e a^oaxo be
bona se ba seno phetha ditaba
tsa tsiana ya bona.

Ke xona se se ba stabs tle
ba dudiswa fase xomme ba
noma mmaditela wa bona
kua se mmaditela wa bosome
xore a xokine ditaba tsa hetelo
ya bona. Yena o filha a re
ba xa maete ba thile ba re
shokwana e ya las y. e lla.
ba xa Sehele ka diphala tsa bona
Yena mmaditela wa bosome
a tene ntlong ya benji ngwana
xomme, ba rolela ditaba tsa a
di boditwexo be mmaditela
wa ba xa maete. Fale ka
xore ka xa Sehele ba kobahane
taba yoo a thselwa batho xomme
ba e hlakhana. E kona

648

K34/83

72

lebaka le letelele ka xove batho
 xa re swane. le ba di kwile
 ba kwane ba botsa batsa mmaditrela
 wa bona xove a botse ba xa Maletse
 xove ditaba di xoxile xomme
 ba xa shele ba re nyaka xa ja.
 Roua se a boditse ba xa
 Maletse ba ~~heboea~~ ba re xa re
 baxolo-nozi ditaba tse re di fihlissetsa
 ba xa Maletse. Ke xo kxopela ditsele
 xo boela xae xo sa nthiwa selo le
 xe e le sete. Feela taba ye ba
 e leboxaco ke re ba kwane ka
 mosadi.

Ke xona se ba^{na} Maletse ba
 itheraxo ba ba ba kwana xove.
 ba yo tseba ka xae ka kxomo xove
 ba se xobyce ke dimpya tse xa
 shele. xo rorqwa xape batho xote
 le mmaditrela xo boelid xa
 shele xo tseba kxomo ka xae e lexo

648

K34/83

73

lo tšipa lešasa lesonj. Taba
ye le xona e thusa xore le motho
yo mongwe a ka kanyosa mosetane
a se kome xo mo tšea.

Le ba boile ba xa Sehele ba
di leboxile. Lo kobotšwa ba xa
Sehele xomme xwa šilwa motsoho
wa katehwa ka dithekompe wa
romelwa xa Maletse xore o yo tarwa
dixehole le dikhalabye xomme o na
ke wa xo bitša dikomo. Ngwanenyane
mowe o setše a eme matšwele
a bile a ractše a šetše a wetše
dikoma tša basadi.

Motsoho xo o fihla xa Maletse
ke xe xo balwa dikomo. Di
nyakisa mebala ya tšona xore
xo šwe yona pele xa Sehele. O thule
Moraditšela mokatala o lebile xa
sehele le sehlopana sa baxonyana
xo ngwala ka mebala.

648

K34/83

74

Ke lebetse xo le tsebisa xobane
xona xola xo etšwa kxomo ya xo
tseba ka xae mohlonyana e
dumeliswa xo ya boxweng. Zele
mosadi wa xaxwe yena a ka se
ino iatswe. O dula ka ntlony
a aletse leexo le dikhabetša
motse wo. Ba etša nae xomme
ba robale nae ka ntlony e tee.

O na laia ~~patšitš~~ ka diopse xo fihlela
a laela. ke mohlonyana xape ngwanenyane
wa mohlapisetsi yo a iwanetsexo
xo mo hlapisša sebakeng sa mosadi
wa xaxwe.

Ke xona mmaditsela o
fihlela ba xa Sehele ba ba emetse
xo tsatsing lela baxeng re nyaha
xo ja ka lona. Aoiwa xo ngahwa
mmaditsela wa ba xa Sehele xore
a thomiše. Xopola xore ba laetsā
pile ba e ya xore ba ba beela ba
tla fihla. ke ba tsena ba

648

K34/83

75

ba xoxocela ka xa mmwaditsela xose
a ba tsehtsiu ka xae ka melomo
e swanetšexo. Ba lumana batho
ba tletše lapa.

te o llwe e sale ka pele
mmwaditsela wa xa Sehele o a
romiwa xo ba xai malele xose ba
hlacisi dijo ~~Byale~~ ba latwa ka
ntlong ha ~~seban~~ ke bakonyana ba
masoco.

Ba thoma xo bala diheomo-naha
pele ba fetela dipufi. Ba no re:—
Diheomo ke tše:—

“ e swana

“ tššana

“ keivana

“ phaswana

Dipufi šidi:— e thungwana

“ thungwana

“ khwinana

“ hlabana

Bale ba xa Sehele ka bomo ba

648

K34/83

76

dio ihwatsa ba re: "xa ke le bone
ohetsang - le xopola lena ba xa
mabete monyana yo mokaha wa
matwêle a xo ena e ka no
ba hongwana tšeo le diputšanyana
tšeo.

Be tla osetsa ka dikomo
tše pedi ba re molle xa a kobe
xabedi re le file tšeo laingwana
ke pedi e malana.

Ugwana xa ke a xamisa ke
xona xo nthšwa mphaha le
modisa tšeo di enelwaxo ke
dibudi tše pedi. Ka moraxo xo
tšwa fase ya xo di soka e leo tonhi.
Byale xo nywala xo fedile. Xo saletše
kobo. ya ngwetši le ya nnciwe
le papaxwe. Tšeo ke kxomo e ya nthšwa
ke xona ditaba di fedile.

Mohonyana byale a ka
tla boxweng a loholocile mosadi.

648

K34/83

77

ke wa xaeu. Ke nyahina: pendi ya
 tše diingwe tša xaeu ya hlabiwa
 a apetwa setsiba taba tša fela
 a sof supetšwa ntlo yoo xe a
 thile a swanetšexo do xoxela ka
 xo yona mosadi o tla mo humana
 ka xona. Mapai o a filwe byale
 a ka dirwa ka mo a zatam ka yena.
~~Ke a mo silibile o kiona xo~~
~~xo mo loha seraba a re ke kono~~
~~tšeso. Tšela selo seo a swanetšexo~~
~~xo se diša ke xo ya heorony a~~
~~hebelela diheomo tša ratswalaxe~~
~~a se a tšebe kono ka kono.~~

Byale xo šilwa motsoho wa
 xo bitšō diheomo xore di tle byale.
 Ba xa Malete ba hetha masoxana
 a di swaramahla xore a iše
 diheomo boaweng. Ba tšea do
 ditrupa tša merethwa xobane
 diheomo se di tšena ke ntwa

648

K34183

78

ye seolo. Ba xa-Schele le bona
ba kethile masosana a bona
xore a thibele dihomo se di
tsema. E tla hlorana mola
ka ditlupa thaha e ntlswa
xe fihlela dihomo ikasa ha
koro.

Ke rona basama ba xa-
Schele ba bitwa se tla bona
dihomo le se di swaya. Sowe
mohonyana se ka homo ya
sawe a yo bona ba dihomo
di tsabo di sobetse rona, le
mo dihlwaetse rona. Ke fao
se ba xa-Schele ba letetsi lentšu
la xa-Maleti la se kopela
seco sa metse. Ke homo rona
fao.

Mo rone ba xa-Maleti
ba mahaditwe ke seho
masemong ba yo kopela moadi

648

K34/83

79

xere a tlo thusa mo xongwe
o dula bozadi xgwaxa a be a
fuwe ngwana a sale ho.

Feela mohlaba ba xa Maletle
ba ituhisitse xo dira monyanya
ba xomisa ngwetse xomme ba
thoma ka boswa xo kopela.
Keomo e ya nthasa xomme xwe
ratholwa, mabu a diwa xwa
se lohe sele ya die ba lesoto-soto
la mosomo. Ka letsatsi la
monyanya monna o dula xa
xabo xwa xongwa batho xo yo
tseal mosadi.

Uena ngwetse le ba xwera
ba xaxwe ba dira ditlopo ba
itlola ka letsoku ba sala ba re
xob. O na a se feu ba mo
nyake. le ba monna a tsvetse
ntle ba^a mo leleha a tsema
a tsema ha ditlong tsa

648

K34/83

80

dihxadi le metswalle le bona ba swanetše xo tseria xohle mo a tseueng ba phahisetše xo tšwa ba mo latele ba be ba mo sware, xohle mo a tseueng xona ba swanetše xo nthisa pudi-pudi pudi ya xo mo laja, le e le moitho wa lebelo ~~ba swanetše~~ ba se mo sware ha lebelo o kxona xo dia dipudi tše ditsi a sešo a dielwa monyanya o moxolo.

Mabatlwa se a hlottlwe xo rapawa dihxōō tše pedi xo tlo letša diraha mo monyabeng se xo hwile xo binwa mathapama ngwetse e swanetše xo laiswa e fwe ditsela e tsoe. e sepela.

Ngwetši xo tel le bafeleretši ba xawe ba swanetše xo khasa ha dihhuru se ba etšwen

648

K34/83

81

ha ntlong ba e tla ntle eo
 laiva: le ba thoma eo laiva
 eo thoma kahadiatsana pele
 a mo thea leiva xonne a
 mo ina seo a seo a se swere
 kono, nku, xoba fudi. Dingetsi
 hamoha le dipheletsu di
 thoma se tla la lesata le leole
 mo batho di a se waxaleng le
 se ba se rena boela:

Ke xona eo tšena minaxe
 le papaxwe ba ratha-ratha ba
 lula eo tšwanthetsu ngwana
 boia mathata eo a yoxo
 eo a humana boxadi. Ba leha
 se eo mo seta le ka mo a
 swanetsa eo hlokomela.

minatswalleaxe le ratswalleaxe
 ka xona. le batho ba bangwe
 ba motse o a yoxo eo ona,
 le eo itota bathong ba ka ntle

648

K34/83

82

xore di se senye moxoo wa
lapa la xause le lesua.

Byale xo bulehwa matswalle
le yona ya eletsa ka mo
ditlhalosanyo tsa bona di ba
dumelilang ka xona. Batho
ka bonthsi tsa bona bawera
le bahotsi. ~~ba dumedisana~~
~~le ngwanabo' bala la bokio~~
comme to phatlalalwe xo iihwe
mantlong.

Tsela fite xo phatlalwa xo
bawa mapihwana a xo bonthsa
palo ya dihoimo, dipudi le
dinku tseo feleseditseko ngwana
wa bona ka lerato... xo a
phatlalalwa xo iwa mapaeiy
comme xo lala xo borwa
xo fihlala se le hlaba.

Byale ba xa Sethele ba
ka rual ngwana wa bona

648

K34/83

83

xore a felešetšwe a isihwe xa
 Maletšhe tšhe kethiwa dihehlo
 tšhe di swanetšhe xo felešetšhe
 ngwetšhi. Le mathari le banna
 ba bona ba nyahiwa xore
 ba tle ba rere ditaba tšhe le ba
 ketsi ba bona. Mabyalwa
 thselwa ka xore xa ditaba ai
 swanetšhe xi isihwe xa Maletšhe.

Serotwana sa ngwetšhi se swanetšhe
 xo ovalwa ke kadi yoo e swanetšhe
 xo etla pele xa batho le xo thibela
 ngwetšhi maopeno mo a sa
 natiso ke ngwetšhi e thselo
 feela.

Le xo xelwe tšhe xo nyahwa
 molodi wa nyahwa. Ngwanenyane
 motswalaxwe o swanetšhe xo
 kethiwa xore a sepele nae
 xore xi ba bangwe ba boya yena
 a sale a tle a thuse xo

648

K34/83

84

lela ngwana so riva mesamone
 Byale dinaha dia biniwa
 meholohwane ke meholohwane
 dingwetši dia tšwa di a sepela:
 le di fihla seferong see pudi
 korong see pudi. Ba ba phepelang
 ba a phepela. Baloi le bona ba
 taila-taila ka xare ba itira tše
 e xeng ba thabile anthe se ba
 se xopotšeng xa se se se bonang
 mo mahlong.

Aowa šibale ba xa Sehele
 sa sa Mamoršana ba libile
 moteng wa aa Matele nro
 ba yo so labla ngwe. Mo xongwe
 maets he a matelele byale ka
 se dinaxa di sa etelane ba
 tlamixile so robala tseleng.

ka ka ha monwana ba
 tsoxa e sale bošexo ba wela
 mohwahwa.

648

K34/83

85

Le ba bonela xa malete
 kaufi ba thoma xo letša
 meholokwane. Ba xweletša xore kwiwe
 to tla nthawa basadi xa Malete
 xo tlo ba xahlametsa. Ba ba tšela
 merualwana ya bona xo ba isa
 ka xa.

Dinaha tšona xona mo lletla
 xo kona monna Be-tšea xa
 Sekele o re tša fase ka khuru
 a be a šupe dingwentšing ka
 patla. Mohlani wo moxale o
 ihlaniile ka mokusa wa do
 mahatša

Dingwetši di fihla di
 eme mojako di to tšena pele xo
 nthawa fudi. E tla ve se
 ba tšene dinahatša homotšwa
 xomme tša yo dumedišwa
 Ngwetši yona e dila e
 ikhumeletši xore e se bouwe

648

K34/83 86

Ba xa malete ba hobokane xona
 fao xo bexelana tsa baeng. Mowe
 ke xona mphaxo e leso malyalwa
 di mesomo ya xa Sekeli.

Lo dihlwa dihapu tšela
 la lahliwa maaka. Lwa binwa
 mohete wa malyalwa le mehete
 le masobe le dinama. Aowa xo
 monjwe ke feta monjwe xona
 mo. Lo kutingwa ka masubhu.
 Lo dihlwa kua le kua ke re
 xa xo botse xa xo bothaha:

Meholohwane ke mohlolohwane
 motho a apela: "Nma o thile
 re tla ja mathume tlala o a
 nya."

Lona se mehete e dutse
 e sepela baloi le bona ka
 dinama ba fetu bana ba
 batho. Banna e se ba fwa
 dinama tsa mehete yanama

648

K34/83

87

e bile xo bipelewa xo fihlela ba
e hwa. Ba bangwe ba namile
ba humana thiso dingabeng ba
ba naxo le sa bona.

xe mehite e fedile xo laiva
ngwetši. le xona xo thoma head
a itshisa ngwetši pele. ke xona
a thomaxo laiva a ntlha
bonyananyane byo a bo swerexo.

Taba yoo e swanetses xo
lemosawa e tee mosadi yo xa
dula le monna se a laiva; oona
o dula a le tee le xona o
laiva a le tee.

Monna yena o humana
x putla-putla le motse xo xo
se tsebe xo na na mothe o nyaha
eng? a na o tshilwe ke
letlaba la xo xosa mosadi xoba
eng? xoba o thosile mosadi
xo o tlo ntlhwenya xa re tse.

648

K34/83

88

Le khadi e feditse byale hutelela
dikhadi tse dingwe byale katewadi
ba lesocana. Malele le mosadi.
Ba bolela phatlalatsa seo ba nyakatsa
so dielwa ke ngwetse ya bona.

Batho byale ba lahlela mafola
a bona a sa etsa mosadi xore
amhe a lebe ka matla so phelele
lapa le lefela la xaxwe. Baqwe
se bare se laja e di dille
feela wa ^{humano} sa lohe.

Umradi yena o tene fase
ka mapikana ke ba se kono e
tsebile ke yena ka lefela.
Pudi le dikhwe ke tsa mapikana
a xaxwe.

Byale se mosomo wa se laja
o fedile so ikelwa ntlong. Mosomo
se le hlaba ngwetse e awanetse
so H tutetse metse e hlapise
batho ba motse kanya

648

K34/83

89

xe ba thoma xe se a tsoea. Ke xo
ya noheng xo fiela lapa a ihhurumedita
Bafebetšū ba ngwetšū bona ba
dila lapa ba ba ba ritela ba le
kropa le thoxela le lobot lohile
xe ba ya xae.

~~Ngwetšū se ba xabo ba thoxile
ke xona a le ihhurumullaxo a
soma a ipetšile a apeela
Rahxadixwe. Modiro wa lapa
leo o emetšū yela mohekolo
byale o swanetšū fiela ke xo
Skhutša a je fiela di thoxela.~~

Ka morako xa matsišū
ngwetšū e swanetšū xo ya
xae e yo thšolla bonngwetšū
Ngwetšū o aipeelwa mphaxo
wa ting xomme a nyahelwa
mofelisetšū a leba xae.

Ka xe a fiela xae a be
a thoxelane nabo basadi le

648

K34/83

90

ba bacolo ba a bitšwa kwa
 nthšwa tšing ya ngwana. Basotho
 ba se he serethe sa ngwana.
 Bahicholo ba thabela taba le
 ya xo bona ngwana wa bona.
 O botšišwa maphelo xonne
 a lanxe tšae mathata a
 xonne kwa moradi. Bahicholo
 ba fetola ka kore kotlelala.
 o tšae basadi ba bangwe
 byale ha basadi ba bangwe.
 Ka moraxo ke xa matsiši
 e se mahale a xopole xo
 xonna. Ba mo direla tšing xore
 a rivale a išetše ba kwa a
 yaxo.

Xe ba sa ipini nodedi
 o name a xanelile xae e fela
 ka baka la xo tšewa yena
 a beto pelo a sepele. Bowa
 ditaba be monate se ba

648

K34/83

kyale ba rapile batho xose ba
 tle ba ja serete sa ngwana
 xo tloxa mo lapa ke laixie.
 Mafu mabele le dijo tse dugwe
 bita li loco xa xixie. le mothe
 a di ngata ba xo supa
 yena xose o kxopele xo yena.

Thobela Mmadi

Ends 5,648